

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

Soru Cevap **“OPEC Plus” Antlaşması**

Soru:

9 Temmuz 2019’da El Riyad sitesi, Suudi Arabistan’ın “Petrol İhraç Eden Ülkeler Örgütü (OPEC) ile OPEC dışı (plus) diğer üretici ülkeler arasında geçtiğimiz Salı günü imzalanan ve Viyana İttifakı olarak adlandırılan anlaşmada” etkin rol oynadığını söyledi. Bu, OPEC yerine yeni bir örgüt kurulduğu anlamına gelir mi? Suudi Arabistan’ın oynadığı söz konusu rol, öz motivasyonla mı yoksa dış motivasyonla mı gerçekleşti? Bu ittifakta Suudi Arabistan’ın çıkarı ne? Bu yeni ittifak ne kadar süre devam edecek? Allah mükâfatınızı artırsın.

Cevap: Yukarıdaki soruların cevabını netleştirmek için aşağıdaki hususlara bir göz atmamız gerekecek:

Birincisi: Anlaşma gerçekliği:

14 OPEC ülkesi ile Rusya liderliğindeki büyük petrol üreticisi diğer 10 ülke, 02 Temmuz 2019’da Viyana’da gerçekleşen OPEC ile OPEC dışı bakanlar toplantısında İşbirliği Bildirgesi konusunda fikir birliğine vardı. Varılan bu anlaşmaya “Viyana-OPEC Plus İttifakı” adı verildi. Önümüzdeki sonbaharda Rusya Devlet Başkanının Suudi Arabistan’a yapması planlanan ziyaret sırasında resmi anlaşma imzalanacak. 24 ülke, iki buçuk yıldır yürürlükte olan üretimi azaltma kararını dokuz ay daha uzattıklarını açıkladı. Bu anlaşma, varili 147 dolar seviyesine çıktıktan sonra 2014 yılında sert bir şekilde düşen ve düşüşünü sürdüren, 2016 yılı başında 27 dolara kadar varan petrol fiyatlarının ardından arz talep dengesini sağlamak ve fiyat hareketliliğini kontrol etmek amacıyla Rusya ile Suudi Arabistan (OPEC) arasında son üç yılda ortaya çıkan ilişkiyi belgeleme işlemidir. Bu süreçte Suudi Arabistan önderliğinde OPEC’in, günlük 1,2 milyon, Rusya’nın da yaklaşık günlük 300 bin varil üretimi kısması konusunda Rusya ile OPEC arasında mutabakat sağlandı. Böylece petrol fiyatlarının düşüşü durduruldu. Anlaşma sonrasında petrol varil fiyatı 55 dolara yükseldi ve son iki yıldır petrol üreticilerini tatmin edici bir şekilde yükseliş eğilimini sürdürdü.

2- Bu yeni petrol üreticileri ittifakı, Kazakistan, Meksika, Azerbaycan ve Rusya gibi önemli üreticileri OPEC’e eklemiyor. Yeni ittifak “OPEC Plus”, küresel petrol üretiminin yüzde 47’sini kontrol ediyor. Tek başına OPEC, küresel üretimin yaklaşık üçte birini üretiyordu. Yani yeni ittifakın, petrol üreticilerinin petrol fiyatlarını kontrol altında tutmasına çok yardımcı olacağı varsayılıyor. Ancak teoride bu böyle. Pratikte bu anlaşmaya hükmeden pek çok unsur var. Bunlar:

A- Bu anlaşma OPEC’i feshetmiyor, aksine OPEC üyeleri, Rusya başta olmak üzere diğer üreticilerle uzlaştılar. Diğer bir deyişle OPEC’e alternatif yeni bir örgüt olmadığı için anlaşma feshedilebilir. Yani “OPEC Plus” şemsiyesi altına yeni ülkeler girmiş olmasına rağmen OPEC sözleşmesi aynen devam ediyor. Söz konusu anlaşma ise, yeni ülkelerin sözleşmeden çıkabileceği gönüllü bir anlaşmadır.

B- Bu anlaşma, üreticilere petrol piyasalarında Amerikan kaya petrolü gibi yeni bir gerçekliği dayatıyor. Petrol fiyatları doğrultusunda kaya petrolü üretimi bir düşüyor bir yükseliyor. 2025’ten önce stabilize olması beklenmiyor. Bu nedenle büyük olasılıkla bu anlaşma, ABD kaya petrolü üretimi stabilize olana ve piyasalardaki etkisi belirginleşene kadar devam edecektir.

C- Suudi Arabistan, anlaşmaya dayanan OPEC ülkeleri arasında en belirgin Amerikan ajanı ülkedir. ABD politikası dışına çıkamaz. Bu yüzden bu anlaşmada ABD’nin bir parmağının olması çok güçlüdür. Rusya-Suudi Arabistan anlaşması, ABD’nin politik gelişmelerinden etkilenmeyi sürdürüyor.

İkincisi: İttifakın motifleri:

1- 2014 yılında petrol fiyatlarının düşmesinden bu yana küresel piyasalarındaki petrol arzını kontrol altına almak ve dolayısıyla piyasa gereksinimlerine göre yani arz ve talep teorisine göre petrol fiyatlarını belirlemek amacıyla üretici ülkeler arasında koordinasyon kaçınılmaz hale geldi. On yıllardır fiyatlar en büyük petrol üreticisi olan OPEC tarafından belirleniyordu. Ancak son yıllarda Rusya, günlük üretimini 11 milyon varile çıkardığı için dev bir petrol üreticisi haline geldi. Yani küresel arzın yüzde 10’unu üretiyor. Rusya, OPEC’i izliyordu. OPEC, üretimi kısıp fiyatları

yükselttiğinde, OPEC kararlarına bağlı olmayan Rusya yüksek fiyatlardan yararlanarak üretimini artırıyordu. Bu, özellikle de Rusya'ya yaptırım uygulayan Amerika'yı rahatsız etti... Bu yüzden ABD, OPEC'in en büyük üreticisi ve güçlü etkiye sahip olan Suudi Arabistan'a, Suudi Arabistan-Rusya koordinasyonu gereği Rusya'nın üretimini OPEC sınırları içinde tutmak için OPEC ile Rusya arasında bir tür ittifak kurmak için gerekli yöntemleri kullanma talimatı verdi...

2- Koordinasyonu sahada pratiğe dökmek için Suudi Arabistan-Rusya ilişkileri 2014'ten sonra iyileşti. 4 Ekim 2017'de Kral Selman, Moskova'yı ziyaret etti. İlk kez bir Suudi kral Rusya'ya ziyaret etmiş oldu. Rusya Devlet Başkanı ile Suudi Veliht Prensi arasında bir takım görüşmeler gerçekleşti. Rusya, Suudi Arabistan'ın devasa silah sözleşmelerini askeri sanayisine yönlendirme olasılığından ötürü salyası aktı. Böylece Rusya ile Suudi Arabistan arasında yeni bir petrol ilişkisi dönemi başladı. Bütün bunlar Amerikan ajanı Selman ve oğlu döneminde gerçekleşti. Suudi Arabistan-Rusya çabası, 30 Kasım 2018'de OPEC ile Rusya liderliğindeki 11 ülke arasında ilk kez petrol üretimini kısma anlaşması imzalanmasıyla taçlandırıldı. Anlaşma uyarınca OPEC, günlük üretimini 1,2 milyon varil, diğer 11 ülke ise üretimlerini günlük 560 bin varil azalttı. Tek başına Rusya'nın bu azaltmadaki payı günlük 300.000 varildir. Anlaşma öncesi Suudi Arabistan, 4 Kasım 2016'da piyasalarda arz fazlalığı yaratmakla tehdit etti. Tehdit sonrası Rusya, damping olup fiyatların düşmesi korkusuyla Suudi Arabistan ile koordinasyona gitti. Böylece anlaşma, bütçesinin neredeyse yüzde 50'si enerji ithalatına (petrol ve gaz) bağımlı olan Rusya'nın yaşayacağı finansal sıkıntıları önledi.

3- Bu anlaşma, petrol fiyatları üzerinde olumlu bir hava yarattı. Anlaşmanın imzalanmasının hemen ardından petrol varil fiyatı yükseldi, ancak anlaşma altı aylıktı. Akabinde anlaşmayı uzatmak için uzun ve geniş bir tartışma yaşandı. Rusya, bütçesini desteklemek için petrol fiyatları iyileştiğinde üretimini artırmak isterken, Suudi Arabistan, üretim kısıntısının daimi bir politika olarak devam etmesinden yanaydı. Onun için zaman zaman piyasaya bol miktarda petrol sürmekle yani büyük oranda üretimi artırmakla tehdit ediyordu. Bu tehdit her zaman Rusya'nın üretim kısıntılarını sonlandırma girişimleri karşısında oldu. ABD Başkanının, fiyatları frenlemek ve Rusya'nın Suudi Arabistan ile birlikte yeniden üretim kısıntılarına gitmesini sağlamak için Suudi Arabistan'dan petrol üretimini artırmasını istediği apaçık ortadadır. Rusya, ABD Başkanının politikasına direniyor gibi görünse de Suudi Arabistan'ın yanıt vermesinden korktuğu için üretim kısıntısında mecburen Suudi Arabistan ile koordinasyona gitti. Örneğin "Trump Cumartesi günü Twitter hesabı üzerinden *"Suudi Arabistan Kralı Selman ile konuştum. İran ve Venezüella'daki kargaşa ve disfonksiyon nedeniyle Suudi Arabistan'ın arada ki açığı kapatmak adına petrol üretimini artırmalarını, belki de 2.000.000 varile çıkarmasını istedim. Fiyatlar çok yüksek! Kral Selman bunu kabul etti!"* şeklinde açıklama yaptı. [01.07. 2019 el-Arab el-Cedid]

4- Ruslar, üretimin azaltılmasından hoşnutsuzdur. 05 Haziran 2019'da El Akhbar sitesi, Rus petrol devi Rosneft'in CEO'su Igor Sechin'den, "Üretim azaltılmasına yönelik uluslararası anlaşmanın uzatılması durumunda hükümetten tazminat olasılığını araştırdıklarını aktardı. Petrol İhraç Eden Ülkeler Örgütü (OPEC) ile müttefikleri arasında yapılan anlaşma çerçevesinde Rusya'nın daha fazla üretim kısıntısına gitmesinin mantığını sorgulayan Sechin, *"ABD, üretimi artırabilir ve Sovyet Rusya'sının pazar payını alabilir"* dedi. Yani Rusya, üretim kısıntısının çıkarına olmadığını düşünüyor. Çünkü Suudi Arabistan'ın üretimi artırma ve damping tehdidi, ardından fiyatların önemli ölçüde düşmesi, mali gelir düşüklüğü yaşayan Rusya'nın üretim artışı avantajını kaybetmesine neden olacak sonuç, Rusya'nın zararına olacaktır. Çünkü bütçesinin yaklaşık yarısı, petrole dayalıdır, bu yüzden üretim kısıntısına zoraki onay veriyor! Kaya petrolü ihracatına göre fiyat artışı ABD petrol şirketlerinin büyümesine yol açacaktır... Yani Suudi Arabistan, Amerika istediği zaman petrol üretimini azaltması için Rusya'nın boynundaki Amerikan kılıcıdır...

5- Üretim kısıntısı Amerika için önemlidir. Çünkü Amerika, bugün petrol konusunda dünkü Amerika'dan farklıdır. Zira kaya petrolü üretimi ABD'de bir gerçekliktir ve üretimi sürekli artırıyor. Artışı, yüksek borç içinde debelenen ABD ekonomisi için hayati meseledir. Üretim ve artış, özellikle fiyat konusunda piyasa koşullarına muhtaçtır. Bu nedenle Amerika, Suudi Arabistan'ı OPEC'in petrol üretimini azaltmakla görevlendirdi. OPEC'in petrol kısıntısı bir yönden ABD şirketlerinin kolayca pazar payı elde etmelerine imkân verirken, öte yönden petrol fiyatlarının yüksek kalmasını sağlıyor. Yani ABD kaya petrolü üreticileri için ekonomik fizibilite sağlıyor. Kaya petrolünün

yararlı olabilmesi için varil fiyatı 69 dolar olması gerekiyor. Ancak çıkarım teknolojisinin gelişimi bu rakamı daha da aşağılara çekmiştir. Amerika, kaya petrolünü petrol piyasası tahtına oturmanın bir aracı olarak görüyor...

6- Suudi Arabistan'ın üretimi artırma ve petrol fiyatlarını düşürme şantajı elindeki Rus sopasıdır. Havuç da Rusya için Orta Doğu'da daha fazla nüfuz elde etme algısı yaratmaktır. İlk kez bir Suudi kralın Rusya ziyareti kapsamında Kral Selman, 2017'de Moskova'ya bir ziyaret gerçekleştirdi... Suudi Arabistan, Rusya Devlet Başkanını önümüzdeki sonbaharda Riyad'ı ziyaret etmeye davet etti. Bu da aynı şekilde bir Rus devlet başkanının Suudi Arabistan'a nadir türden bir ziyaretidir ve ikincisidir. Rusya Devlet Başkanı, 29 Haziran 2019'da Japonya'nın Osaka kentinde düzenlenen G20 Zirvesi'nde Suudi veliaht Prensi Bin Selman'la görüşmesinin ardından Viyana anlaşmasında anlaşmaya vardıklarını açıklayan ilk kişidir. "Rusya Devlet Başkanı Velihaht Prensi Muhammed bin Selman'a "İki ülke arasında enerji piyasalarındaki işbirliğini tartışmaktan mutlu olduğumu" söyledi. Putin, "(OPEC Plus) içinde stratejik ortaklık, petrol piyasalarına istikrar getirdi. Piyasadaki talep gereksinimlerine göre üretim kısıntısı ve artışını sağladı. Bu ise sektördeki yatırım beklentileri ve büyümenin öngörülmesine katkıda bulunuyor... Anlaşma mevcut haliyle ve aynı miktarlarda uzatılacak" dedi. [29.06.2019 www.independentarabia.com] Bütün bunlar Ruslarda Suudi Arabistan, OPEC ve petrol piyasaları üzerinde etkili olduğu algısı yarattı! Amerikalılar, Rusların zihnine bu yanlış kavramları sokmak için Ruslara bu anlaşmadan memnun olmadıkları yanılmalarını verdi. "Obama yönetiminde enerji danışmanı olarak görev yapan Sayın Burdov, "ABD, önemli OPEC ülkelerinin çoğuyla diyalog yürütebilir... Ancak Amerika'nın rakiplerinden olan bir ülke şuan piyasaya girdi." dedi. [03.07.2019 El Arabiya.net] Yine aynı kaynağa göre "Bu yılın başlarında ABD Dışişleri Bakanı Mike Pompeo'ya Başkan Putin'in, Rusya'nın Ortadoğu'da ABD'nin yerine geçmek için petrol diplomasisini kullanıp kullanamayacağı sorulduğunda, "Rusya Devlet Başkanı Putin'in çabalarının başarısız olacağından eminim" dedi."

7- Yapılan anlaşmanın vakası ve motifleri budur. Süreklilik arz etmesine gelince uzak ihtimaldir. Çünkü Rusya, bu kısıtlamalardan kurtulup üretim artışı ile petrol fiyatlarının yükselmesinden yararlanmak isteyecektir. Yakın gelecekteki koşullar, ticaret savaşları ve bunun petrol fiyatları üzerindeki etkisi, Venezüella, Libya ve İran'ın petrol üretiminin yeniden istikrara kavuşması ihtimali ve bunun piyasalar üzerindeki etkisi, Rusya'nın bu anlaşmaya bağlılığını zorlaştırabilir. Artı Rusya'nın kanıtlanmış petrol rezervleri, yeni petrol sahaları keşfedilmediği takdirde bugünkü üretim hızıyla 20 yıldan daha az bir sürede tükenecektir. Uzun olmayan bu süre zarfında kar elde etmek için Rusya zamana karşı yarışıyor. Bu anlaşma, ancak 2025'e kadar dayanabilir. Zira bu yılda ABD kaya petrolü üretim seviyesinin istikrara kavuşması bekleniyor. Bunun piyasalar üzerinde etkili olacağı açıkça biliniyor. Onun için Rusya, petrol politikasını bugün hâlâ pek çok belirsizliğin sarmaladığı gerçekler üzerine inşa ediyor.

8- Son olarak belirtilmesinde fayda vardır ki Amerika'nın havuç sopa politikası başarılı oldu. Perde gerisinden Suudi Arabistan ile petrol üretimini artırma sopasını gösterirken, bölgede Rusya için yeni nüfuz oluşturma algısı ile de havuç uzatarak Rusya'yı OPEC Plus anlaşmasını imzalamaya mecbur bıraktı. Bunlar, Rusya'yı Çin'e karşı kullanmak için baskı yapmak ve Rusya'ya yaptırımlar uygulamak gibi diğer Amerikan politikalarının da başarılı olacağı umudunu artıracaktır. OPEC Plus planının başarılı olması nedeniyle ABD'nin umutları artarsa, Amerika'nın Rusya'ya yönelik baskılarının dozajı da iyice artacaktır. Amerika, politikalarına boyun eğdirmek için Rusya'ya sahte bir havuç uzattığında Rusya, Çin civarında Amerika'nın uşağı haline gelecektir. ABD, bunu yürürlüğe koydu bile. Başkan Trump, 29 Haziran 2019'da Japonya'daki G-20 Zirvesi görüşmeleri sırasında Devlet Başkanı Putin'den Amerika'nın anlaşmaya geri dönmelerini istiyorsa, Çin'in orta menzilli füze anlaşmasına dâhil olmasını istedi. Rusya, bu anlaşmayı güvenliği için hayati önemde görüyor. O yüzden Çin'i bu anlaşmayı kabul etmeye zorlayacaktır. Beklediği gibi Çin bunu reddedeceği için Rusya ile Çin arasında kriz yaşanacaktır. Bu kriz Rusya'nın Çin civarında Amerika'nın yanında yer almasını kolaylaştıracaktır... Bu yüzden petrol piyasalarını kontrol etmek için varılan yeni "Viyana İttifakı", Amerika'nın Rusya'ya karşı kurduğu bir tuzaktır. Amerika'nın bu tuzakta başarılı olmasının stratejik yönden çok daha büyük boyutları vardır.

9- Müslüman ülkelerdeki Ruveybida yöneticiler, zenginliğimizi sömürgeci kâfir ülkeler arasında politik oyunların eşiği haline getirdiler. Bu ülkelerin çıkarları üretim kısıntısını gerektiriyorsa,

kısıntıya, çıkarları üretim artışını gerektiriyorsa artışa gidiyorlar... Çıkarları servetimizin ucuza peşkeş çekilmesini gerektiriyorsa, ihaneti bile göze alıyorlar... Çıkarları, Trump'ın dediği gibi tahtlarını korumak için zenginliklerimizin bedava peşkeş çekilmesini gerektiriyorsa, tahtlarını koruma minnetiyle bedava peşkeş çekiyorlar! Onlar bu dünyada

صَمٌّ بَكْمٌ عُمِّي فَهُمْ لَا يَعْقِلُونَ **“Sağırılar, dilsizler ve körlerdir. Bu sebeple akletmezler.”** [Bakara 18] Ahirette de kördürler ve yol açısından daha da sapıktırlar. Aziz ve Hâkim olan Allah Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurdu:

وَمَنْ كَانَ فِي هَذِهِ أَعْمَى فَهُوَ فِي الْآخِرَةِ أَعْمَى وَأَضَلُّ سَبِيلًا **“Bu dünyada kör olan ahirette de ködür, yolunu daha da şaşırmıştır.”** [İsra 72]

H.09 Zilkade 1440
M.12 Temmuz 2019